

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ ชุมชน และโรงเรียน ในการจัดการแก้ไขปัญหายยะ และศึกษารูปแบบการจัดการยยะโดยใช้ชุมชน เป็นฐานในเขตบริการของโรงเรียนบ้านนาหนูน 1 โดยทำการศึกษาในพื้นที่โรงเรียนบ้านนาหนูน 1 และชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านนาหนูน 1 อันได้แก่บ้านนาหนูน 1 หมู่ที่ 1 และบ้านพ้อ หมู่ที่ 3 ตำบลแสนทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน มีนักเรียน ครู และชุมชนเป็นกลุ่มเป้าหมาย ใช้เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้ข้อมูล จากเอกสารรายงานของโรงเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหา

ขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 (ใช้เวลา 4 เดือน) เป็นการร่วมกัน สร้างความตระหนักแก่ชุมชน ศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ ปัญหา ตลอดจนศักยภาพของชุมชนและโรงเรียนที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหายยะ แล้วนำข้อมูลมาจัด เวทีร่วมกันหารูปแบบการจัดการยยะโดยความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ระยะที่ 2 (ใช้ เวลา 8 เดือน) เป็นการนำรูปแบบไปทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียนและชุมชน การนำรูปแบบไป ทดลองใช้ในโรงเรียน ได้มีการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุก ระดับชั้นในโรงเรียน เช่น โครงการธนาคารยยะ โครงการแหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยหมัก-ปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มยุวเกษตรกร โครงการสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นต้น ส่วนการนำรูปแบบการจัดการยยะรูปแบบที่ 2 ไปทดลองใช้ชุมชน โดยมีพื้นที่เป้าหมายจำนวน 30 หลังคาเรือน และขยายไปทุกหลังคาเรือนใน เขตบริการของโรงเรียนในระยะเวลาต่อมา

ผลการศึกษา พบว่าบริบทของชุมชนในเขตบริการโรงเรียนบ้านนาหนูน 1 เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ที่ราบลุ่มริมน้ำ ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตรและค้าขาย ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางเดิม เป็นชุมชนขนาดเล็ก ปัจจุบันชุมชนได้ขยายใหญ่ขึ้น ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้ประสบ ปัญหายยะที่เกิดจากครัวเรือนเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็มีจุดเด่นคือ เป็นชุมชนที่มีความ สามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีกลุ่มพลัง ต่าง ๆ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนเป็นอย่างดี มีความสนใจต่อการจัดการศึกษา ศักยภาพ ของโรงเรียนบ้านนาหนูน 1 ที่เอื้อต่อการศึกษารูปแบบการจัดการยยะโดยความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในเขตบริการโรงเรียนนั้น มีจุดแข็ง มากกว่าจุดอ่อน บุคลากรของโรงเรียนเป็นผู้ มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความตื่นตัวต่อการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้นที่จะมี

176315

ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชน มีพื้นที่อยู่ในเขตบริการ โรงเรียนมีธรรมนูญเป็นทิศทางในการบริหารงานอย่างชัดเจน และมีผู้บริหารเป็นหัวหน้าทีมงานวิจัยครั้งนี้

เดิมและก่อนการวิจัย การจัดการขยะในเขตโรงเรียนและชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านนาahun 1 เป็นปัญหาที่กำลังเข้าสู่ขั้นวิกฤตที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน การแก้ไขปัญหายังไม่เป็นระบบ ไม่มีการวางแผนอย่างชัดเจน ขาดการประสานงานซึ่งกันและกัน แม้จะมีการจัดเก็บขยะอยู่แล้วก็ตาม ไม่มีการคัดแยกขยะที่ควรทิ้ง หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้

รูปแบบการจัดการขยะโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตบริการโรงเรียนบ้านนาahun 1 นั้น ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายได้ร่วมกันดำเนินการทั้งในโรงเรียนและชุมชนในเขตบริการภายในโรงเรียน ได้นำไปบูรณาการในแผนการเรียนการสอนทุกสาระการเรียนรู้ และนำไปดำเนินการในรูปของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันได้แก่ งานเขตศึกษาคความสะอาดบริเวณโรงเรียน ธนาคารขยะ กลุ่มยุวเกษตรกร ในส่วนของชุมชนได้นำรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนไปใช้ในระยะเวลา 30 ครั้วเรือน ภายหลังจากได้ขยายไปทุกครั้วเรือนในเขตบริการ มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการดำเนินการจากองค์การบริหารส่วนตำบลแสนทอง ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินงานทั้งหมดอยู่ในการควบคุมดูแลสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลการดำเนินงาน เกิดผลดีต่อโรงเรียน คือ โรงเรียนมีความสะอาด สภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคมทั้งในเขตและนอกเขตบริการ โรงเรียนได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางปัญญาแก่ชุมชน ผลดีต่อนักเรียน คือ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการจัดการขยะที่เหมาะสม มีสุขนิสัยที่ดี มีสามัคคี ความรับผิดชอบสูง ผลดีที่มีต่อครู คือ มีการทำงานเป็นทีม จัดการสอนเชิงบูรณาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ครูได้ทำงานตามที่ตนเองถนัดและมีความสนใจ และได้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาจากผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน ผลดีที่มีต่อชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักการแก้ไขปัญหขยะและเข้ามาร่วมดำเนินการวิจัย ครั้วเรือนในชุมชนเกิดความสะอาด การจัดการขยะเป็นระบบถนนหนทางสะอาด มีรายได้จากการขายขยะ หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแสนทอง สำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรตำบลแสนทอง สำนักพัฒนาที่ดินจังหวัดน่าน เป็นต้น ส่วนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานที่พบ เช่น ทีมคณะทำงาน และชุมชนขาดความรู้ ในเรื่องการทำวิจัย ชุมชนอยากให้มีการขยายพื้นที่การวิจัยให้ครอบคลุมทั้งตำบลแสนทองในอนาคต